

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՐԱՆԱԳՐԱԳԵՐ

Հ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

ԲԱՇԱՆՈՐԴԱԳՐԱԳԵՐ

Տարեկան 200 օր
Վեցամսեայ 250
Ստամբուլ 150
Արտատպագրութիւն տրի. 70 օր.

Քամաճորդագրութիւն կ'սկսի
ամեն ամսոյ 1 եւ 15ին

100 ՓԱՐԱ

Fondateur
M. MAMOURIAN
Directeur-Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN
Arévelian Mamoul,
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN

Օրաթերթ ազգային եւ քաղաքական

100 ՓԱՐԱ

ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇՈՒՐՉ

Վարժարանական արձակուրդի օրերուն մէջ կ'գտնուինք եւ ինչպէս աւանդական սովորութիւն մըն է, այդ արձակուրդի ամիսներուն մէջ է որ կ'ընդունին կրթական հաստատութեանց մասին թեր ու զէմ կարծիքներ, անոնց ուսումնական, ուսուցչական եւ նիւթական խնդիրներուն շուրջ:

Մտաւոր իրազեկ չըլլալով մեր վարժարաններու ուսումնական կացութեան ու վիճակին, չենք կրնար որոշ կերպով որեւէ կարծիք յայտնել եւ կիրարկուած ներքին ծրագրի մասին մեր գաղափարը ներկայել:

Միայն կրնանք յառաջ բերուած արժանահաւատ վկայութիւններու վրայ յենլով, ըսել, թէ առհասարակ գոհունակութիւն կ'այտնեն վարժարանաց ուսման մակարդակի մասին եւ զայն յաջող կ'համարին, առարկելով միայն, թէ շատ աւելի փայլուն չըլլան մեր թերեւ կարելի ըլլար բոլորի, եթէ վարժարանաց մէջ, աշակերտներու անշուշտ խնդրումը տեղի չունենար եւ դաստիարակները նոյնութեամբ պահելու ստիպուած չըլլային, գուցէ խնդիրներու թիւը աւելցնել կարելի զարմած չըլլալով առի չգոյէ տրամադրելի չէնք կամ դասարաններու:

Վարժարանաց տեսուչ՝ Պ. Անդրանիկ Կարապետեան ժամանակին թէն այս մասին իր տեղեկագիրը ներկայած, սակայն կարելի չէ եղած գործադրութեան գնել, չենք գիտեր ինչ պատճառներով:

Ազգային գործերու կարեւորագոյնով՝ վարժարաններով, ժամանակ չէ գտնուած զբաղելու, աւելի կարեւոր համարուելով նոր կարգերու հաստատումին համար ժամկետաւ ըլլալ եւ աւելորդ ու անօգուտ ոգորութիւնով սպառել ոչ ժելը, անկարեւոր համարելով թոյն իսկ կենսականը՝ հայ ապագայ սերունդին դաստիարակութեան նուիրական խնդիրը:

Անցնինք...

Վարժարաններու կեանքին մօտէն իրազեկ եղող վատահիւի անհատներ գովեստով կ'ստան վարժարանաց տեսչին եւ անոր տիկնոջ կարողութիւններուն վրայ, եւ կ'իշխեն աւելցնել, որ՝ եթէ կարող պաշտօնէութիւնէ մըն ալ չըրջապատուած ըլլար, վարժարաններու ուսանողութիւնը չափազանց պիտի նրպաստուորուէր:

Պէտք չէ երբեք մոռնալ որ վարժարանի մը միջնորդը պէտք է մաքուր ու պայծառ մնայ, եթէ այդ վարժարաններէն պիտի անկախնք օգուտ եւ արդիւնք: Մեր վարժարանները եւ ի մասնաւորի Մեծարարական վարժարանը կ'ներկայացնէ՝ այդ էական պայմանը:

Հարցը պարզ է, եթէ տնկողութիւն քննենք խնդիրը, կ'ըստանք՝ եթէ չունենանք այդ պահանջուած անկեղծութիւնը:

Պիտի առարկայի թերեւ որ վարժարանի միջնորդը մարդը ու անեղծ պահուած է, հակառակ այդ միջնորդին մէջ չունէ ու հոգի սպառող մշակութեան այլազանութեան:

Միջին ճամբաներու նախարարութիւն տալ չենք անորժիր եւ բացօթեայ կ'մերժենք այդ մեղմացուցիչ կամ ինքնախաբան պարագան:

Սովորականէն աւելի որոշ է մեր առջեւ պարզուած հարցումը:

Վարժարանի մը ուսուցչական կազմը պէտք է որ ըլլայ անկախ, անկաշկանդ եւ նուիրուած ըլլայ իր բուն կոչումին, առանց հետապնդելու ուրիշ որեւէ նկատում կամ թաղանջ նպատակ, եւ ան այս նկատումին ու սկզբունքին հոգեւին նուիրուած ըլլալուն համար էր, որ անկից առաջ, ամենք հաշտուեցան ու կ'հաշտուին, որովհետեւ ուղեցին վարժարանաց միջնորդը մաքուր ու ինչ պահել:

Արդ՝ անցնող դպրոցական շրջանին մէջ միեւնոյն մաքրութիւնը յաջողեցան պահել վարժարանէն ներս:

Նորիկ տեսուչէ մը, վերջին վայրկեանին իւր պաշտօնին ձեռնարկելու րաւիպուած, բնականաբար չէր կարելի խտապահանջութիւն սպասել, երբ տնայնիք մըն էր տեղադրուած անձերուն, պահանջմանց ու պայմաններուն, եւ ներկայացող ուսուցիչներ, կարող, անկարող, կուսակցական կամ ոչ-կուսակցական, հմուտ կամ անհմուտ, մեծաբան ու ունայնամիտ, կ'ընդունուէին:

ԼԱՅՈՒՆՆԵՐ ՄԻՋ

Պարզ ու որոշ խնդիրներ երբ կը ջանան շփոթել ու պղտորել, անախտ չի կրնար ըսել որ բոլորի կ'արտաբերեն, որոնք վստահաբար կը դառնան նոյնիսկ անոնց համար, որ յաւել տեսական անուղղանք մնալու դատապարտուած են:

Երկու խօսքով պարզեմ խնդիրը:

Առաջնորդական փոխանորդ Տէր Հայրը իր հրաժարականը կ'ներկայէ վարչութեան եւ երբ վարչութիւնը կը պատրաստուի նկատողութեան առնել զայն, կ'առարկուի թէ խառն ժողովով կը պատկանի եւ երբ Խառն ժողովը նիստի կը հրաւիրուի, ժողովին բացումէն առաջ հարկ կ'ըզան մաս:

Նաւոր խնամարարութիւններ ընել, որպէսզի ի նպատակ հրաժարեալ փոխանորդին արտայայտուին:

Այս մեքենայութիւնէն յետոյ, ամեն ջանք կ'գործ կ'գրուի որպէսզի տրուած հրաժարականը մերժուի, բայց ինչպէս ըսի, երբ ջուրը պղտորելու երես կամ զայն խառնելու, կ'մթազնի, կ'ցիտտի, նոյնիսկ կը նիսի, այնպէս ալ պատահած է այս խնդրոյն մէջ, եւ ժողովականներէ ու մասնաբաժնի արտայայտութեանց առջեւ տեղի տալ ստիպուած են ինքնապաշտօնականները:

Եւ ի՞նչ հարկ այսքան քաջքնելու, միթէ արժանապատուութեան խնդիր ընել պէտք էր, եւ ցարգ չպատահեցան մէկէ աւելի խնդիրներ, որոց մէջ արժանապատուութեան զգացումը սա:

վարժարաններէն ներս:

Բայց անցնող դպրոցական տարին բոլորեց իր չընալ, յաջող, թէ անյաջող արդիւնաբեր կամ անոր:

Խնդիրը յառաջիկային շուրջ կ'դառնայ եւ Պ. Ա. Կարապետեանի վրայ կը ծանրանայ լուրջ պատասխանատուութիւն մը:

Ինք՝ իբրեւ անկեղծ եւ ուղիւ մարդ, իբրեւ անկախ ու միմիայն հայ անհատ, թերեւ իր խիստ ու անաչառ ուղղութեամբ, վերջէն այնպիսի պատասխանատուութիւններ, որոնք յառաջ կուգան իր վրայ ունեցած ինքնավստահութիւնէն ու նկարագրի տոկոսնութիւնէն, սակայն այն հիւսնողութիւնը որմէ բռնուած են զինք չընտրատողներէ շատեր, սովորական հիւսնողութիւններու չնմանի, այն ներարկուած է ենթակաւորութեան արեան, նկարագրին ու խառնուածքին մէջ, ըստացած է վտանգաւոր հանգամանք մը, վերածուած է փտի մը եւ կ'սպառնայ մտաւոր մաքրութեւ եւ արտերու վրայ համաճարակի մը ելեղիքը ստանալ:

Պ. Կարապետեան պիտի կրնայ այդ համաճարակի հիւսնողութեան զէմ արգելակ մը գնել եւ ստանձնել խնդրոյն բոլոր պատասխանատուութիւնը:

Մենք ուրախ պիտի ըլլայինք, եթէ Պ. Ա. Կարապետեան, բարեհաճէր այս մասին հրապարակու լուսարանութիւններ տալ, եւ հանրութիւնը ապահովել ու վստահեցնել, թէ կրթութեան ու դաստիարակութեան այդ վատարանը գերծ մնացած է ու պիտի մնայ արեւ համաճարակէ եւ թէ ինք՝ իբրեւ հոգեբան—մանկավարժ մը, իր սոցալոգիայի վրայ որքան վստահութիւն ունի եւ ինչ միջոցներ ի գործ դրած է ու կ'ընէ գերծ պահելու համար կրթական յարկերը արեւ վերազնայցիչ հոսանքներէ:

Մեր վերջին խօսքը՝ պիտի վերապահենք երբ իր լուսարանութիւնները հրատարակելու համարք ունենանք:

Հ. Մ.

Նախկին ըլլալով հանդերձ զայն կորսնցուցած ըլլալու գիտակցութիւնը չունեցան:

Այսպէս այս խնդրոյն մէջ որոշ ու պարզ է տմեն րան, հրաժարական մը կայ, կամ պիտի ընդունուի եւ կամ պիտի մերժուի, բայց որովհետեւ աւելի ընդունելու հակամարտութիւն կայ րան մերժելու, անոր մասին այլ քան խնդիր ընել, այսքան ազմուկ յարուցանել նպատակաւ չ'ընել որ ըլլալ ոչ ենթակային եւ ոչ ալ անոր ինքնակոչ վաւարան պաշտպան չ'ընէ:

ԵՍ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՎՃԱՐԵԼՈՒ ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

(Ծառ. Երէկէ Բէ-Է)

Գ.

ՈՐՈՇՈՒՄ ԵՐԵՎԱՆԻ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆՆԵՐԸ

Գաղափար մը ունենալու համար թէ, որքան թիւն են վերապահող նապրին պայմանները պարզապէս այն պայմաններուն գործիքական կ'առաջարկէր մեզի, յաջողական եղած տան, կը բաւէ կարգաւ պատերազմի շրջանին հրատարակութեան հանուած գերմաններէն զրոտական գրքայիններն ու հանդէսները:

Բոլոր այս գիրքերը եւ հրատարակութիւնները երկու գաղափար կը սընուցանէին, որոնցմէ առաջինն էր ամեն գնով շարունակել պատերազմը, եւ գրուած երկիրները կործանել, յաւաքանդ ընել, որպէսզի երկար ժամանակի մը համար այդ տեղերու բնակիչները անկարող ըլլան մրցում ընելու:

Երկրորդն էր, յաջողական հաշտութիւն մը կ'ընել, որով կարելի պիտի ըլլար գերմանական հատարակչութիւնը պահպանել, ինչպէս ըսինք, բոլոր հրատարակութեան գիրքերը նոյն իմաստ էին, անոնցմէ մէկը օրինակ կ'ընէ թէ կարելիութիւնը ունենալով յինք Լծոտներ տարողապէս քանդելու, հարգելութեան աւելի մեծ ծառայութիւն մը մատուցած պիտի ըլլէ:

Եթէ թոյլ տանք որ գերման գինուորի մը արիւնք թափուի պատերազմի զաւտին վրայ, վարանիլ եւ սպասել, անկեղծ յանցանք մըն է: Վայրագ յարձակում մը, որ ոչինչի տոյն կ'ենայ, անա այն ոյժն որ հաշտութիւնը մեղի պիտի պարգեւէ թշնամին թող իր ուզածը ըսէ:

1918 Յունիսին երբ Գերմանիա կը կործէր թէ այլեւ հասած է իր նպատակին, ի՞նչ կ'ուր հաշտութեան պայմանները հետեւող կերպով կը խտացրէր: Գերմանիա ուժեղ է եւ այդ ոյժն է որ յաջողակար պարգեւեց թշնամին երեւ, պարտադրելու համար իր պայմանները, որոնք են Զինադադար չի կ'ընել, ընդձուլեայ պատերազմը չի գաղտնեցնել, որքան ատեն որ Յրանաւայի եւ Պիլճիգայի մէջ անգլ, գինուոր մնայ, մերժել համաձայնութեան, որոնք առաջարկները, մինչեւ որ գերմանները Բարիկէ մէջ կամ շուրջը չի հասնին: Պիլճիգայի կցումը, իրեն արուելով ներքին ինքնավարութիւն, Յրանաւայի ծովեզերքին մինչեւ Քալկէ կցումը, ինչպէս նաեւ Թուրքիա եւ վէստօնի յանձնումը: Գերմանիայ հաստատումը իր բոլոր գաղթապարներուն մէջ, Անգլիա Սպանիոյ պէտք է վերադարձնէ ձիւրալիթորը, իսկ Եգիպտոսը եւ Սուէզի շրանցքը Թուրքիա Թունաւայի իր նախկին սահմանները պիտի քաշուի եւ Գանաթանիին թաղաւոր պիտի ըլլայ Աւստրալիա եւ Պուլարիա իրենց մէջ պիտի բաժնեն Սերպիան եւ Գարաաւազը:

Անգլիա, Յրանաւայ եւ Մ. Նահանգները պիտի վճարեն պարտքէ Բուրժուէրը 180 միլիոն մարք կամ 225 միլիոն ֆրանք, Յրանաւայ եւ Պիլճիգա գրաւուած պիտի մնան մինչեւ որ այս պայմանները գործադրուին եւ պիտի վճարեն գրաւման բանակին բոլոր ծախքերը:

Ահաւասիկ յաջողական Գերմանիոյ պայմանները: Բայց, ըսեք, խնդրեմ, կարելի՞ է նոյն իսկ բազմապատկան գնել վերապահող զաւապրի պայմաններուն հետ: Գերմանիա իր արուած երկիրը վերադնելու համար չէ որ ստուգանք կ'ուզէ, այլ կուզէ գանձել:

պատերազմի ատեն իր ըրած շատ ծախքերը համապետականութեան արդ ընդ որի շատ մը հաշտութեան արդ մասնէր ծանուցուեցան մեզի պատե-
րազմի շրջանին: Անոնք յատկապէս այսքան անգործագրելի պայմաններ կ'առաջարկեն, որպէսզի մենք չկարե-
նանք զանոնք գործողքիլ և իրենք տէր մնան իրենց ձեռք մնացած եր-
կիրներուն:

Ահաւասիկ այս է վերապիլ և ի-
րենց դաշնագրին տարբերութիւնը:
(Ե-)

ՀԱՊԱ ԶԵՅԹՈՒՆԸ...

Որո՞ւն ծանօթ չէ ան լեռնային
Կիլիկիոյ հիւսիս արեւելեան բարձրա-
վանդակին գիրիը նետուած հայու-
թեան այդ փոքրիկ բնկորը, որ ծնաւ
Ռուսիոյն հանդիպեցան իրիկնու-
մուտին, ու իր ծոցին մէջ տուաւ ու
մեծցուց ցեղին ըմբոստ աւանական ու-
զիին անվանող ակոյիտան հերոսներու
սերունդները:

Անոնք առաջին օրէն իսկ, երբ ե-
կան հաստատուել այդ ժողովուրդը
ձուլեցին իրենց վրայ, երկրի ընդ կ-
ներքով կոթողեցին իրենց միակ նշա-
նաքանը և հանդիսաւորապէս ուխ-
տեցին հաւատարիմ մնալ անոր, մինչ
ցման պայքարիլ ամենազգի բանու-
թեանց դէմ, որոնք կըր'այլի սպառ-
նալ իրենց ազատութեան ու վտան-
գել իրենց գոյութիւնը:

Ու այդ օրէն ի վեր ճանչցան ու
եղբայրացան պայքարին հետ:

Ու Զէյթունը դարձաւ Ազգին հրա-
ցումին ու անվերապան սիրոյն առաք-
կան ա'յդ օրէն սկսեալ:

Զէյթունի պատմութիւնը վկայ է
անոր փառաւոր անցեալին, զոր գը-
նցին՝ անոր արժանաւոր գոյակիւն-
ըն, իրենց վարդապարիւր, լուստմա-
ճանչ մասններով:

Ու բարբարոսութիւնը ճանչցու-
ղայն, Տաւրոսի նոր թագուհին, Զար-
մանահիւրերու վսեմ հայրենիքը, ու
եօթն անգամ խոնարհեցաւ անոր ու-
ժին ու գերբնական հաւատքին մեհ-
եանին առջև, որուն գոյականը խոր-
տակել, սրբութիւններն աւերել ու
զոյութիւնները սննդացնել երազած էր
այնքան երկար ժամանակներէ ի վեր:

Զէյթուն՝ Ազատութեան պայքա-
րի օրրան, հերոսութեանց հայրենիք:

Հասան գծախտութեան օրերը,
սե՛ւ ու գծախտին օրեր:

Համաշխարհային պատերազմի նա-
խօրեակին թիւք բարբարոսութիւնը
երկունքի մէջ էր գործնելու համար
իր հրէշտութեանց գլուխ գործոցը, որ
կարեւոր յարգող տալ իր արեւմա-
ծարաւ մոլուցքին, զոր դ ինք անորա-
ւական եղած էին մեղմելու:

Ու թուրք հոգիին մէջ յաւերժա-
ցած հայ արեան ծառուը տհաքիւ
մոլեգնութեան մը մէջ ստորագրեց իր
ահաւոր վճիռը, որ կոչուած էր գե-
բազանցել աշխարհի պատմութեան
ամենէն զարհուրելի բարբարոսու-
թիւնները:

Հայերու բնաջնջում...

Պէտք էր սկսիլ «երկիւղալի» վայ-
րերէն:

Զէյթուն պարտուած էր ներքնա-
պէս, և առաջին անգամ ըլլալով, ան
համաձայնութեան ռիսկիմ թոյնով:
Զոր անոր երակներուն մէջ քամած էին
անհարազատ ու իմար խնամութիւն-
ներ:

Զէյթուն գաղապարտուած էր
զրկուելու իր պայքանական փառքէն,
հերոսական մասնական երանաւէտ եր-
ջանկութիւնէն...

Ու թշուառ ժողովուրդը գունդա-
գունդ քուցեցաւ դէպի հեռաւոր հո-
րիզոններ, որոնք կարմրեցան ու ողոր-
ուեցան հայու անսպաս արեւնե-
րով...:

Անցան նաեւ այդ զարհուրելի օ-
րերը:

Ու արեան ճապարկներուն մէջէն:

դէպի փրկութեան ամեր խոս տուած
բառ մը Զէյթունցիները տանջուած
բայց ոչ ընկճուած, արեւմտքամ բայց
ոչ սպառած, մինչև իրենց հոգայն
տըքերը վիրաւոր ու սգաւոր բայց եր-
թե՛ք յուսահատ, վաղցին դէպի հայ-
րենի աւերակները, համարելու հա-
մար իրենց խաչուած սրբութիւններն
ու խոշտանգուած ժառանգութիւնները:
Զէյթուն անսպաս հրճուանքով
կ'ողջունէր իր վերապիլ գաւակները
որոնք խեղճ ու անօթի, մերկ ու ու-
տաքապիկ ուխտի կ'ազային երեսն,
ընկու և իրենց պայքերու յիշատակով
երգուելու թէ այլ ևս չայիտի լքեն
զինքը:

Ու Զէյթունցին, հաւատարիմ իր
ուխտին, որ համարհեց իր թշուառու-
թիւնը, չուզեց տեսնել Տաւրոսի այն
հեռաւոր միւր յուսթիւնը, որ զինքը
կը շրջապատէր, ու որոշեց կռուիլ ա-
ռանձին, իր սեփական ուժերով, ու
միտնիլ իր նախնիքներուն թեւածող
շունչի տակ, որ զիրենք կ'առաջնոր-
դէր ու կը խրախուսէր:

Գարաւոր թշնամին հոն ալ փու-
թաց ու պաշարեց Զէյթունը մարտ
ամառն:

Ու անկէ ի վեր ստացուած տեղե-
կութիւնները կուրի ծայնէն որ կը
բերեն մեզ: Յարաբերութիւններու
զգոտարութիւնը սակայն ուշադրու-
թենէ՛ ալ հեռու պահեցին Զէյթունը,
որ ներկայ ճգնաժամին մէջ առաւե-
լապէ՛ս կը կարծուր ազգին օժանդա-
կութեան, գէթ իրախտաւորին Գրթ-
րախտաւոր արտասահմանի հայու-
թիւնը սչինչ մտածեց Զէյթունի մա-
սին, նոյնիսկ դա՛ցաւ իր հիացումի
ողջոյնները զրկել այն բուռ մը հե-
րոսներուն, որոնք աննախընթաց փա-
ռաւորութիւնը ունին իրենց անցեա-
լին, ու անյողողող հաւատքը ցեղին
առնականութեան ու ազգային վերա-
ծրնութեան:

Զէյթուն մերկ ու անօթի ու լըք-
ուած, բայց միշտ յողթանալի պատ-
նէշին վրայ:

Հայեր, հպարտ զգացէ՛ք ինքզինք-
նիդ ու յարգանքով խոնարհեցէ՛ք աչ-
քէ և ուշադրութեանէ հեռու, թշուառ
բայց քաջագործ Զէյթունցիին առջև:
Հայեր, մի մոռնա՛ք Զէյթունը:
Ահ՛ւ Օ. Մ.

ԱՅԶԱՏ ԲԵՄ

Ճ Շ Դ Ո Ւ Մ

Զորեքարթի օրրան «Գոյամարտ»ի
Պայքարի թղթակցութեան մէջ կը
կարդում հետեւեալը:

«Հայ բանակին ի նպաստ հայ մա-
մուլի նուիրատուներու արձագանգէն
ազգուած...»

Զեմ գիտեր թէ՛ ի՞նչ դիտաւորու-
թեամբ «Գոյամարտ»ի խմբագրական
կազմը «Կիլիկիան» «հայ բանակ»ի վե-
րածած է, երբ իւր թղթակիցը բա-
ցարձակապէս կը յայտարարէ թէ
«Կիլիկիոյ ի նպաստ» գրած է իր թղ-
թակցութեան մէջ:

Բայց ինչո՞ւ, միթէ անոնք չէին
քիչ առաջ իրենց թերթին մէջ հրա-
տարարող կիլիկ. ժողովրդ. հանգա-
նակիչ յանձնաժողովին «կոչը» զոր
կ'ուզէր իզմիրի շրջակայ կարգ մը
հայ գաղութներու որոնք անարարեր
կը մնային Կիլիկիոյ մերկ ու անօթի
հայութեան որոնք վայրկեանական օգ-
նութիւն կ'սպասէին:

Ու երբ Պայքարի սակաւաթիւ
հայութիւնը, ազգուած այս կոչէն
հանգանակութեան ձեռնարկելով ա-
ռաջ բերած 24150 զըշ.ը անմիջապէս
Տեղապահ Ս. Հօր զրկեց յատկացնելու
համար իր նպատակին, ի՞նչպէս կա-
րելի է, ըլլայ ան թղթակցին կամ
«Գոյամարտ»ի խմբագրական կազմին
կողմէ, տալ այնպիսի ձեւ մը թղթակ-
ցութեան որ բոլորովին կը հակասէր
վերայիշեալ պատճառներուն և նպա-
տակին:

Կիլիկիոյ աղէտեալներուն կողմէ
կը բողոքեմ այն արարքին դէմ, և
կը յուսամ որ Տեղապահ Ս. Հայրը իր
բուն նպատակին պիտի յատկացնէ
զայն:

ՇԱՆՔ

Վ Ե Ր Զ Ի Ն Ժ Ա Մ

ՀԵԼԼԷՆՆԵՐԸ ԷՏԻՐՆԵԻ ՄԵՋ

Թրակիոյ բարձր քովիէրը Մ. Սախմուրիս հետեւալ հեռագիրը ուղղած է
Մ. Բէրուլիսին:

«Թրակիոյ և իր բանակը, ինչպէս նաեւ պաշարը զինուորներն ու քովիէ-
ճիւնները Էտիրնէն ձգելով փոխաւորի գիւմըցին:

«Բունի զինուորագրուած թուրք գիւմըցիները զէնքերը հետեւով գիւմըց
վերադարձած են Քաղաքը շատ աննշան փառանքով միայն ենթարկուած է:
Գրասումը խիստ կանոնաւոր կերպով տեղի ունեցաւ:

«Կիրակի կէսօրէ վերջ ն վ. Թագաւորը Էտիրնէ մտաւ իրեն այցելեցին
բազան պաշտօնեաներով Քարապաճ հասաւ:

«Երկուշաբթի աստուծո՛ւ վ. Թագաւորը Էտիրնէ մտաւ իրեն այցելեցին
քաղաքի բնակչութեանց ներկայացուցիչները:

«Յոյն բնակչութիւնը անկարողելի խանդավառութեամբ կը տօնէ իր
ազատագրումը թուրքի վախալով քրիստոնեաներու տուններ տպաստանած
էին:

«Սակայն երբ վստահ եղան որ իրենց դեմ որեւիցէ բռնութիւն ի գործ չի
դրուել և թէ Յոյները նման չեն թայեարականքներուն, անոնք դարձեալ ի-
րենց տունները դարձան:

«Յոյն բանակին և ժողովուրդին վարքը վեր է ամեն գովասանքի»

ԱՆԳԼԻՍԱԿԱՆ ՈՒՐԱԽՈՒԹԻՒՆ

Հեղին բանակին կողմէն Էտիրնէի անմիջական գրաւման տաթիւ Անգլիոյ
մէջ մեծ հիացում յառաջ եկած է:

Անգլ. կառավարութիւնը ինչպէս նաեւ զանազան քաղաքական կուսակցու-
թիւնները, շատ մը շտապագրական հեռագիրներ զրկած են Յունաստանի թա-
գաւորին և Մ. Վէնիզէլոսի, ինչպէս նաեւ Հեղին սպայակոյտին:

48 ԺԱՄ ՆՈՐ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄ

Թուրքիոյ ներկայացուցիչները դեռ Բարիդ հասած չըլլալուն համար 48
ժամուան նոր պայմանաժամ մը ևս տրուած է, ստորագրելու համարդաշնագիրը:

ՊՈԼՇԷՎԻԲՆԵՐԸ ԿԸ ԳԱՇՈՒԻՆ

Սովիէթ կառավարութեան հրամանին վրայ կարմիր բանակը կը քաշուի
իհական սահմանադիւնէն:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Ռուսական պայմանները Լեհաստանի աւելի շատ հողամասեր կ'ապահովեն
քան ինչ որ Անգլ. ծանուցագիրով պահանջուած էր:

Այսպէսով Սովիէթականները կը յուսան որ համաձայն կանխերը հաշտու-
թիւն պիտի կնքեն Սովիէթ կառավարութեան հետ և զայն ճանչնան որպէս
Ռուսիոյ օրինաւոր կառավարութիւնը:

Անոնք կը պահանջեն նաեւ որ Լեհաստանի մէջ ալ քովիէթ հաստատուի
Քաղաքական շրջանակներ շատ կարեւորութիւն տուած են այս յիշատա-
կագրին:

ԱԼԵԿՍԱՆԴՐ ԹԱԳՆԻՈՐ ՎՈՍԳՈՐԻ ՄԵՋ

Վերապահութեամբ լուր կը շրջի որ Էտիրնէէն մեկնելէ վերջ թագաւորը
«Ալէքսոֆ» մարտանաւոր վոսգոր պիտի այցելէ:

ԹՈՒՐԻ ԿԱՄԱՐԻԸ ԿԱՍԿԱԾՈՏ

Թուրք մամուլին մէկ մասը, Ալեքսանդր թագաւորին Կ. Պոլսոյ դռներուն
առջև ըլլած ծովային պատրաստութեան առթիւ մտահոգուած կ'արտայայտուի:

ՀԵԼԻ ԳՐԱԽՈՒՆԵՐ

Հազարապետ Պ. Պիգանիի հրամանին սակ գտնուող գունդին յառաջապահ-
ները մտած են Հելլի Հելլի բնակիչները որոնք պայքարած են քեմալականնե-
րուն դէմ, մեծ հիացումով ընդունած են Հեղին յողթական զօրքը:

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ԿՈՉԸ

Սուլթանը և Շէյխ-Իսխամը դաշնագրի ստորագրութեան առթիւ յայ-
տարարութիւններ հրատարակելով ժողովուրդը կարգապահութեան կ'հրաւիրեն:

«Տէյլի էքսքրէ» կը տեղեկանայ որ այս օրերս Երւրդի մէջ ողբերգական
դէպքեր պատահած են:

Սուլթանը բնաւ կերակուր չուտեր և միմիայն մեծ Եպարքոսին հետ կը
տեսակցի:

ՎԵՐՋԵՆԿԱՆ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Անգլ. Վարչապետ Մ. Լոյտ Ճօրճ յայտարարած է որ «Վերջապէս աշխարհ
սկսած է վերջնական հաշտութեան ճամբուն մէջ մտնել»:

1400 ՆՈՐ ՆԱԻԵՐ

Ամերիկեան նաւարաններուն մէջ պատրաստուած են 1400 հատ նոր չո-
գնաւներ որոնք մօտ օրէն ծով պիտի իջեցուն: Այսպէսով Մ. Նահանգները
աշխարհի առաջին նաւային ոյժը պիտի ներկայացնեն:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՎԵՐՋԵՆԵՐ

Բարիկէ կը հեռագրուի թէ Պոլսի իջեցուց և Լեհաստանի միջև պատե-
րազմը դադարած է: Բոլոր ճակատներուն վրայ հանդարտութիւն կը աիբէ:

ՉԵՐԲԵԿԱԼՈՒՆԵՐ

Կ. Պոլսի Քաւսմ բաշաի կողմերը սրճ. րանի մը մէջ ձերբակալուած են 5
անձեր, որոնք կընէին թէ յոյն զօրքերը փնտնալով պարպած են Պոլսան
որ դարձեալ վերագրաւուած է եղբի քեմալականներու կողմանէ:

ՊՈՒԼԿԱՐ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ ՎԱԻԵՐԱՑՈՒԱԾ

Ֆրանսական խորհրդարանը վաւերացուց նէոյի մէջ կնքուած պուլկար
դաշնագիրը:

ԹԱՅԵԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿՐ ՓԱՌՁԻՆ

Իրենց հրամանատարին անհատապես ձերբակալման վրայ, Թայիսի գործառնակը յուսմանաբար մատնեում ղէպի պոլիտարական սահմանադրուի կը փախչին:

ԼԵՀԱՍՏԱՆ ԵՐԱԽՏԱՊԱՐՏ ԱՆԳԼԻՈՑ

Բոլորիսկան թերթերը կը գրեն թէ Լեհաստան պէտք է հրախառնուի ըլլայ Մ. Լոյտ Ճորճի որ կասեցնել տուաւ Պոլշեի յառաջիկա գաղութը:

ՈՒՇԱԳԻ ԵՒ ԷՍԿԵՇԷՆԻ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ ՏԵՂԱՅԱՆՈՒԱԾ

Թուրք սառնիկ աղբիւրէ եկած տեղեկութեանց համաձայն Մ. Քէմալի հրամանաւ Ուշաքի և Էսկիշէհէրի բնակիչները տեղահանուելով աւելի ներսերը տարուած են:

ՈՐՈՇՔ ՊԻՏԻ ՍՏՈՐԱԳՐԵՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Թուրք զաշնագրին ստորագրութեան արարողութիւնը հաւանական է որ Սէվրի մէջ տեղի ունենայ, որուն պիտի նախագահէ Մ. Միլլան: Անգլիական կառավարութիւնը պիտի ներկայացնէ արտաքին գործոց նախարարն ու փոխ-նախարարը: Պ. Վէնիզէլու և Պ. Բոմանու պիտի ներկայացնեն Յունաստանը:

Պ. ՎԷՆԻՉԷԼՈՍԻ ԶԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Սառնիկ կը կարծուի թէ, Պ. Վէնիզէլու թուրք զաշնագրին ստորագրութեան յետոյ Լոնտոն պիտի երթայ: Աւելի ետքը Մանչեսթր և Լիվրքուոյ տոյցերէ վերջ պիտի վերադառնայ Աթէն:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՀԱՌԱՍՏՈՒՄ

Հելլէն պատերազմական նախարարութիւնը պաշտօնապէս հաստատած է թէ Ճաֆէր Թայիար իր սպայակոյտով և բազմաթիւ զինուորականներով գերի ինկած է:

ՓՐԱՆՍԵԿԱՆ ԿԱՐԾԻՔ

Ֆրանսական Մամուլը պոլշէիքներու կողմէ երկրորդ անգամ տրուած ն.թ. Թաին առթիւ արտայայտուելով կըսէ թէ Դաշնակիցները զիւսնագիտական նոր մեծ յաղթանակ մը ևս չահեցան: Այս պատասխանը կ'ապացուցանէ կըսէ «Մամուլ» որ Պոլշէիքներու մէջ ըս. կըսած է բանաւոր մտայնութիւն մը յառաջ գալ:

ՍՕՎԻԵՏՆԵՐԸ ՆՕԹԱ ԿՈՒՏԱՆ ԱՆԳԼԻՈՑ

Լոնտոնեան հեռագիրներու համաձայն, Ռուս կառավարութիւնը Անգ. կառավարութեան նօթա մը տուած է որով Լեհաստանի հետ զինադադար կնքուի համար Անգլ. կառավարութեան կողմէ եղած առաջարկը կ'ընդունի: Սովիէթ կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ պատրաստ է Լոնտոնի մէջ Համաձայնական ներկայացուցիչներու մասնակցութեան տեղի ունենալիք խորհրդակցութեանց ներկայացուցիչ զրկել կարգադրելու համար զաշնակիցներու և Ռուսիոյ միջև անկախ մնացած կարգ մը խնդիրները:

Մ. ՀԷՐՏԻՆԿԻ ԶՆՈՐ

Ուաշինկթընէ հասած հեռագիրներու համաձայն հանրապետականներու կողմէն նախագահութեան թեկնածու ներկայացուած Մ. Հէրտինկ երկարորէն պարզած է իր քաղաքական յատակագիրը: Մ. Հէրտինկ անվերապահօրէն ղէմ արտայայտուած է Վէրապլի զաշնագրին և ազգերու ընկերակցութեան: Ռազմավարները բռնու պայքարի մը սկսած են Մ. Հէրտինկի ղէմ: Մ. Ուիլսըն յայտարարած է թէ անոր ծրագիրը աւելիք հետեւանքներ պիտի ունենայ համաշխարհային խաղաղութեան ինչպէս նաև Մ. Նահանգներու ապահովութեան տեսակէտով:

ՔԷՄԵԼ ԵՒ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Քաղաքական շրջանակներու մէջ այն կարծիքը կը տիրէ թէ Թուրքիա նոյն իսկ եթէ զաշնագիրը ստորագրէ Քէմալ զայն չի պիտի ճանչնայ, հետեւաբար թրքական հարցը լուծուած չի պիտի ըլլայ: Այդ պարագային սակայն զաշնակիցները ուրիշ տեսակ միջոցներու պիտի դիմեն զաշնագրի գործադրութիւնը ապահովելու համար, և այդ տեսն Քէմալ ստիպուած պիտի ըլլայ ստորագրելու զաշնագիր մը՝ որ բոլորովին տարբեր պիտի ըլլայ Ման Ռէմօի զաշնագրէն:

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ԿՂԶԻՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Յունաստանի և Իտալիոյ միջև երկրորդական կողմերու խնդրին առթիւ համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար Մ. Լոյտ Ճորճ և Մ. Միլլան տեսակցած են: Մ. Վէնիզէլու պիտի պնդէ որ երկրորդական կողմերը Յունաստանի ձգելու բռնութեամբ Սան Ռէմօի զաշնագրին հետ միտման ստորագրուի:

ՀԱՎԱՔԵՄԱԼԱԿԱՆ ԶԱՐԺՈՒՄԸ

«Թան» տեղեկութեանց համաձայն Մուստաֆա Քէմալ Իզմիրի և Պրուսի ճակատներուն վրայ իր կրած պարտութիւններէն վերջ սկսած է իր ազդեցութիւնը կորսնցնել: Եօզկատի մէջ հակաքէմալականները 2500 զինուած զօրք ունին որոնք պահանջուած են Քէմալէն որ քաշուի իրենց սահմաններէն: Բարիքեան թերթերու համաձայն Մուստաֆա Քէմալ որչաճ է ընդհ. յարձակողականի մը սխիւ Հայաստանի հանդէպ սահմաններէն ներս: Ակնեւ և որ այդ պարագային զաշնակիցները կարող միջոցներ ձեռք պիտի առնեն Թուրքիոյ և ի մասնաւորի Մուստաֆա Քէմալի դէմ:

ԴԱՄԱՍԿՈՍ ԴՐԱՒՈՒՄԸ

Պէյրուսէ կը հեռագրուի թէ Զօր Կուրոյի հրամանատարութեան տակ գտնուող զօրքեր յառաջանալով գրաւած են Դամասկոսը:

ԷՆՎԵՐԻ ՔՈՅՐԸ ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՍԱՊԱՐՏՈՒԱԾ

Այն կարծիքը կը տիրէ թէ Էնվերի քոյրը Մէտիհա հանըմ, որ այժմ պատերազմական առեւտրին նույն կ'աշխատի, մահուան պիտի դատապարտուի, որովհետեւ մեծ մասնակցութիւն ունեցած է վերջին մահափորձին առթիւ:

ՀԱՅԿ. ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՔՐԱՆՍԱ

Մ. Ա. Պատիսեան Հայկ. Նախորդ վարչապետը, Մ. Միլլանէ հեռագիր մը ստացած է որով արտօնութիւն կը արուի իրեն ֆրանսական քաղաքներու մէջ ալ Հայկ. անկախութեան փոխառութիւններ արձանագրելու:

ԻՆՉ ԿԸ ՊԱՅԱՆՁԵՆ ՍՈՎԻԵՏՆԵՐԸ

Սովիէթները թէեւ ընդունած են զինուորարկ համար բանակցութեանց սկսելու առաջարկը, բայց անոնք չեն հաւանած զինուորական գործողութիւնները զաղբիցնել մինչեւ որ լեհ զօրքերը չի քաշուին մինչեւ այն գիծերը ուրկէ այլևս անոնք չի պիտի կրնան Ռուսիոյ դէմ թշնամութեանց վերականգն անոնք կը պահանջեն նաև որպէսզի իրենց տմեն տեղակ ազատութիւն տրուի «Տանցիկ»ի ճամբով գերմանիոյ հետ հաղորդակցելու:

ԳԱՅԼԵՐՈՒ ՅԱՐԱՎԱԿՈՒՄ ՄԸ

Տէտէ ազածէ կը տեղեկացնեն թէ օթմօպիլ մը սրուն մէջ կը գտնուէին Յունաստանի թագաւորին երեք հետեւորդները որոնք գիշեր ատեն Կիւմիշիկ նախն Տէտէազած կերթային մեքենային խանգարուելուն առթիւ ստիպուեցան բաց դաշտին մէջ կենալ: Երբ մեքենայարը օթմօպիլին աւրուած մասը կը նորոգէր, գայլերու վտանակ մը յարձակեցաւ ճամբորդներուն վրայ: Ռէվօլվերի հարուածներով ետ մղուեցաւ այս յարձակումը թագաւորին 3 հետեւորդներն ալ ողջամբ Տէտէ-Ա. դած հասան:

Մ. ՎԷՆԻՉԷԼՈՍ ԵՒ Մ. ՍԵԼԱՆ

Մ. Վէնիզէլու երկարորէն խորհրդակցած է Մ. Միլլանի հետ: Բարիքեան թերթերը չափ մեծ կարեւորութիւն կուտան այս տեսակցութեան որու Դիւթը երկրորդական կողմերու խնդրին եղած է: Մ. Վէնիզէլու հելլէն բանակին Թայիարի դէմ կատարած վերջին նոր գործողութեանց առթիւ տեղեկութիւններ տուած է Մ. Միլլանի: Մամուլը հաւաքաբար հելլէն բանակին տնտեսապետի կարողութեան գովեստը ընելով նշանակելի կը գտնէ որ Թայիար և ոչ իսկ փոքրիկ ընդդիմութիւն մը յաջողած է ընել: Թայիարի կացութիւնը Տօն քիշօթեան նկատուած է որովհետեւ իր յուսահատ ձեռնարկով նոյն իսկ ամենամանչան պատերազմ մը չի մղեց հայրենիքը վրկելու համար:

Ազգային Անցում Կարծ

Ինչպէս նախատեսած էինք Գաւառական Ժողովը զարմալ չափողեցաւ Զօրքաւթի երկոյ մեծամասնութիւն ունենալ Գրած էինք արդէն թէ անդամներէն ոմանք հիւանդ են, ինչպէս Պ. Պ. Նազարէթ Ներսէսեան, Հայկ Քէրէսթէճեան և ուրիշներ և ոմանք քաղաքէս, ճամբորդութեան մէջ, ինչպէս Պ. Պ. Վ. Էլ մասեան, Մ. Օհանեան, Ղ. Վարպեան, Յ. Իփիքճեան, Կ. Պալապանեան, որով սե այժմ նիստ գումարել կարելի չըլլալով, լուսադոյն է յետաձգել քանի մը շաբաթ վերջին վարժարանայ պիտեմէն սին է տեղական հարցը եղած լլլալով, այս մասին արդէն Գաւառ. Ժողովոյ անդամներու կողմէ լիազօրութիւն տրուած է Քաղաք. Ժողովոյ մասնաւոր պաշտօնագրով մը:

— Զօրքաւթի երկոյ Պառն Ժողով գումարուած է և նկատողութեան առած առաջ. փոխտնօրդի հրաժարականը և թեր ու գէմ վիճարանութիւններէ յետոյ որոշուած է շաբաթ առաւօտ կրկին նիստ գումարել և նշանակել յաջորդ մը:

— Քաղաք. Ժողովը ընդունած է Պ. Սահակեանի աղերսագիրը և իր անդամներէն նշանակած է Պ. Պ. Մ. Մանեան և Ա. Արիկեան որպէսզի խնդիր քննեն, հարկ եղած հարցաքննութիւնները կատարեն և իրենց եզրակացութիւնը տեղեկագրով մը հաղորդեն Քաղաք. Ժողովոյ ի պարտաւ պատշաճ անօրինութիւն:

— Կ. Պալապան ազգային վրչեան Պառն Ժողով ընտրութեան որոշութեանցով և եռանուն ցանկը գետ հասած չէ Առաջնորդարան, բայց սառնիկ աղբիւրէ կը տեղեկանանք որ իբրեւ առաջնորդական թեկնածու ներկայացած են հետեւեալ երկու անունները. Մեթուպ Եպ. Նարեկեան, Դեռնոյ Եպ. Դուրեան և Սիւստ Վրչ. Գաղապեան:

— Հ. Կ. Պալապան Իզմիրի Մահաձիւր վարչութիւնը կը հաղորդէ հետեւեալը.

Ս. Ամանու ի վերաւորներուն համար յանձնուած է երկու սնուակի մէջ 2000 գիրտար վերականգ, Բ. վարչապետի առնին առթիւ, Ս. Կարապետ:

Եկեղեցւոյ քակին մէջ սպառած վարչապետի իրեւ արդիւնք Գարաթաշի մասնաճիւղը վարչութեան յանձնած է 4502ու կէս զրչ. Գ. Հայաստան և Կիլիկիա զրկուելիք զեղերու համար վարչութեան Էփիմուսներուն վրայ, Մասնաճիւղիս յանձնուած է 60 հատ շիւ և սրտակներ:

— Առաջնորդ. Տեղապահ Հայրը Տ. Յարութիւն Ա. քհնյ. Սարգսեանի հետ երէկ քարի գալուստի այցելութեան գացած է ընդ. հրամանատար զօրավար Բարաթէվօրուլօի, սակայն զօրավարը հոն չգտնուելով հիւրասիրուած է անոր փոխանորդին կողմէ և այցաւորը թողնել վ հր. ժեշտ տուած է:

ՏԻՔ. Մ. ՓԵՏԻՄԱՆԶԵԱՆ

Բարիքէն վերադարձած ըլլալով քատ առաջնոյն կը գտնուի ամէն օր Ռէշիտիէ փողոց 107 թիւ իր բնակարանը, կը դարմանէ ներքին և մասնաւորաբար ժանկանց հիւանդութիւններ: Երեքշաբթի օրերը կէսօրէ ետք ազատ հիւանդաց ձրի:

ԻՐԱՐ ՄԻ ԱՆՑՆԻՔ

ԱՆԱՐՏ ԿԱՐԱՅ ԻՒՂ ԵՒ ԱՅԿԱՆ ԼԸԳԻ ԱՌԱՋԱԿԱՐԳ ԶԵԹ ուրիշ տեղեր մի փնտռէք, այլ ուղղակի գիւմեցէք:

ՅԱՐԵԹԵԱՆ ԵՂԱՐՑ

Վաղեմի և հանրածանօթ ճաշարան եռօրեայ փոխարին մէջ:

ԾՆՈՂԱՑ ՈՒՇԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Միութեան ֆրանսերէնի և անգլիէրէնի գ' շնորային դատաստութիւնները շտաբ 9 ամիսէ ի վեր կանոնաւորապէս կը շարունակուին կը յանձնարարուի ծնողաց արձակուրդի առթիւ իրենց գումակները պարտքէն հեռու չպահելու համար զրկել յիշեալ դատաստութեանց, որոնք կ'աւանդուին փորձ և մասնագէտ ուսուցիչներու կողմէ:

Մէկ ճիւղի համար ամսական մէկ, երկուքի համար մէկ ու կէս օսկի:

Արձակուրդներու համար գիւմիկ հայ ընթերցատան ժամը 6-8

ՎԱՐՉ. ԶԱՐԹՈՆԷ Լ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

